

Olje- og energidepartementet

Vår ref.: 9.14- (115.3) olu

Deres ref.:

Dato: 26.02.14

Den Norske Turistforenings innspill til oppstart av Stortingsmelding om energipolitikken.

DNT er landets største organisasjon innen friluftsliv, med et samlet medlemstall på 250.000. Med utgangspunkt i vår formålsparagraf arbeider vi for *sikring av friluftslivets natur- og kulturgrunnlag* og vår visjon er *naturopplevelse for livet*. Våre foreninger legger til rette for friluftsliv og naturopplevelser for alle i hele landet.

Vårt engasjement innen energisektoren har vært spesielt omfattende de siste årene i takt med økningen av antall konsesjonssøker innen vannkraft, vindkraft og nett. Energisektoren er trolig den som påvirker naturgrunnlaget mest i dag. Endringene skjer i rask tempo. Energipolitikken de neste tiårene vil få betydelige konsekvenser for arbeidet både med bevaring av natur og landskap og for arbeidet med en klimavennlig utvikling.

DNT ber derfor om at følgende punkter inkluderes i arbeidet:

- Integrering av energi-, klima- og miljøpolitikken
- Politiske avklaringer av effektive tiltak
- Energiloven bør moderniseres
- Kunnskapsbasert energi og miljøpolitikk
- Svakheter i planprosessene må rettes opp

Integrering av energi-, klima- og miljøpolitikken

Det må utarbeides et godt grunnlag for en overordnet politikk om forholdet mellom energiproduksjon, energieffektivisering, klima- og miljøhensyn. Den grunnleggende vurderingen i energipolitikken bør være slik: Størst innsats på reduisering av energibehov, så spare/gjenvinne energi, og til slutt vurdere ny fornybarproduksjon med akseptable miljøkonsekvenser.

Dagens energipolitikk håndterer dessverre ikke forholdet mellom energiutbygging og hensyn til miljø og landskap på en god måte. Det foreligger i dag ikke noe helhetlig utrednings- og planopplegg som avveier og sorterer frem de utbyggingsprosjektene for fornybar energi som samlet vurdert er de beste, der miljøhensyn er satt inn i en samfunnsmessig avveining.

I forskningsprosjektet CEDREN har SINTEF påpekt følgende: *Dagens forvaltningspraksis er preget av en stivhengighet med begrenset avklaring av hvordan sektorsepsifikk energilovgivning skal samhandle med sektorovergripende miljølovgivning. ... Utfordringer*

må bedre ses i en sammenheng dersom vi reelt kan forene energi og miljøpolitiske interesser. (Rapport TR A7342 (2013): Hvor går den fornybare energidebatten?)

Riksrevisoren konkluderer på lignende måte: *Manglende avklaring av hvordan energibehov skal avveies mot andre samfunnsinteresser gir (...) et stort rom for vanskelige skjønnsvurderinger (Dokument 3:5 (2013-2014) Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i konsesjonsbehandlingen av fornybar energi)*

DNT mener at fellesskapets ressurser (overføringer og subsidier) må brukes på de mest effektive virkemidlene i klimapolitikken, både sett i et teknisk/økonomisk perspektiv og i et naturforvaltningsperspektiv. I dag har vi verken en energilov eller en praktisering som sikrer dette.

I NOU 2012:9 *Energiutredningen – verdiskaping, forsyningssikkerhet og miljø* heter det at *Det vil ikke være lønnsomt å øke utbyggingen av fornybar kraft uten samtidig mulighet til økt avsetning gjennom forbruk eller eksport.* DNT stiller spørsmålsteget ved å intensivere nedbygging av verdifull norsk natur med slike perspektiver for årene foran oss, og mener at vi har tid til å utvikle bedre planlegging og rutiner.

Politiske avklaringer av effektive tiltak

Våre erfaringer tilsier at aktører med økonomiske interesser i videre utbygging er med på å skape et politisk trykk for å bygge ut. Engasjementet for ny utbygging har fått betydelig politisk støtte, ikke bare på grunn av økonomi og arbeidsplasser, men også fordi ny utbygging ses på som klimatiltak. Det må på nasjonalt plan foretas en *politisk avklaring av hva slags type energiprosjekter det skal legges til rette for og hvilke miljøhensyn som skal tas* (NOU 2012:9 7.3.2). De mest effektive og minst skadelige tiltakene må prioriteres, også fordi det haster med å gjennomføre klimatiltak. En del O/U-prosjekter innen vannkraft kan prioriteres, mens landbasert vindkraft og småkraft etter vårt syn er de mest skadelige og minst effektive.

En slik avklaring må foretas så raskt som mulig. Inntil en slik avklaring finnes må det innføres en stans i tildeling av konsesjoner som er kontroversielle. Dette krever en god dialog mellom energi- og miljøvernmyndighetene og at målsetningene for disse to sektorene samordnes.

Vi nevner her behovet for å revurdere elsertifikatordningen i lys av skadevirkningene som fornybarutbyggingen påfører naturen. Det vises til NOU 2013:10 *Naturens gode om verdier av økosystemtjenester*, ss. 384 og 389.

Vi vil også vise til at elsertifikatloven i utgangspunktet dekker en rekke flere energiteknologier enn bare vann- og vindkraft alene. En ny energimelding bør derfor gjøre rede for realiseringspotensialet for produksjon fra andre fornybarkilder og eventuelle miljøkonsekvenser. En ny energimelding bør også gjøre rede for målsetninger for forskningsinnsats innen fornybare energikilder, utvikling av miljø- og planmetodikk og teknologier for energieffektivisering.

Gjennom energibudsjett må en ny energimelding gjøre rede for hvordan fornybar energiproduksjon de facto benyttes til klimagassreduksjon og utfasing av ikke-fornybare energikilder. En ny energimelding bør legge frem forslag til hvordan konsesjonsprosessen kan forbedres i forhold til å ivareta hensynet til naturmangfold og friluftsliv.

Energiloven bør moderniseres

DNT mener at sak-til-sak-tilnærmingen i konsesjonssakene som vi opplever som dominerende i dag, er en svakhet. Vi savner en gjennomgang og modernisering av lovverket, slik som tilfelle er for Naturmangfoldloven og Plan- og bygningsloven. Temaer som bør ses nøye på er hvordan energilovgivningen i dag ivaretar det som heter hensyn til allmenne interesser og hvordan samlet vurdering av de negative sidene ved ny utbygging kan gjøres rede for.

DNT mener at miljøvernmyndigheten bør ha ansvar for å avgjøre konsesjonssøknaden for naturinngrepet som planlegges i forbindelse med energiprosjekter, ikke ulikt den rollen Miljødirektoratet (v/ tidligere Klif) har når det gjelder tillatelse til utslipp. NVE kan fortsatt gi konsesjon etter en energimessig/teknisk/økonomisk vurdering.

Det bør vurderes å legge til rette for at energimyndighetene får den nødvendige rettslige kompetansen til å kunne avvise de mest konfliktfylte energiprosjektene med hensyn til natur- og friluftslivverdier i tidlig fase.

Kunnskapsbasert energi-, klima- og miljøpolitikk

Etter DNTs mening har ikke myndighetene god nok kompetanse om landskapsverdier og naturmangfold. Interessen for visuelle kvalitet i forbindelse med friluftsliv og turisme synes for liten. Landskapet påvirker vår livskvalitet, følelse av velvære og dermed vår helse. Naturen og friluftslivet er en viktig grunnpilar i samfunnet og må sees på som både verdiskaper og som en buffer mot sykdom og stress osv. Vi mener symbolverdien av en intakt og levende natur også er stor.

Dessverre har kartleggingen av landskap og naturmangfold kommer for kort, særlig sett i lys av den bølgen av vann og vindkraftutbygginger vi nå er inne i. Det gis konsesjoner på sviktende grunnlag. Ved kun å benytte en minimal del av de 2-300 milliarder kroner som man ser for seg skal brukes innen fornybar energi, kan vi få kartlag landskap og naturmangfold.

Svakheter i planprosessen må rettes opp

En mer effektiv planprosess må innebære at befolkningen, berørte interesser og deres organisasjoner har tillit til at ulike forhold blir tillagt tilstrekkelig vekt ved avveininger og at man søker og finner gode løsninger. Dagens beslutningssystem må få øket tillit. Konfliktene rundt fornybarutbyggingen i landet er store. Generelt er ikke vårt *klimaengasjement* tjent med det.

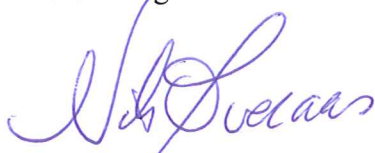
Dominerende trekk ved prosessene i dag er :

- Sak-til-sak-tilnærming og en begrensende *stiavhengighet*.
- En energifaglig sektortradisjon som er basert på «egne» lover og som er tungt påvirkbar for andre og allmenne interesser
- For dårlig integrering av miljøfaglig kompetanse og myndighet i sluttavveiningene.
- De allmenne interessene natur, landskap og friluftsliv vektlegges ikke i vesentlig grad i konsesjonsavgjørelser.
- En politikk dominert av tradisjonell tenkning om kraftutbygging påvirker prosessene i alt for stor grad.
- Behov for å oppdatere sentrale veiledere innen energifeltet i henhold til gjeldende regelverk.

Det må etableres en forvaltning med virkemiddelbruk basert på ny energipolitikk som skifter fokus fra en for ensidig satsing på ny utbygging som klimatiltak, til en tydelig vektlegging av å redusere energibehov og på sparing/gjenvinning av energi.

Vi ønsker å være en konstruktiv høringspart i det videre arbeidet med ny energimelding. Dersom Olje- og energidepartementet ønsker dialog om forholdene som tas opp i dette brevet, eller ønsker andre faglige innspill gjeldende natur og friluftsliv er det bare å ta kontakt.

Med vennlig hilsen



Nils Øveraas
generalsekretær



Oddvin Lund
fagsjef naturforvaltning